

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง "การให้บริการข่าวสารการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์" มีจุดมุ่งหมายในการชี้ให้เห็นถึงผลการให้บริการข่าวสารการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์นั้น เป็นผลในการให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่กลุ่มประชาชนทั่วไป มิใช่เฉพาะเจาะจงแต่กลุ่มเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น นำมาสู่ข้อสรุปและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ รายการข่าวสารการเกษตรที่เผยแพร่ทางสื่อโทรทัศน์ ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2534 จำนวน 79 ตอน ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกรายการดังกล่าวลงในเทปวีดีโอ

การวิเคราะห์เนื้อหาของรายการข่าวสารการเกษตร ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรและแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน เพื่อเป็นเกณฑ์ในการแบ่งแยกสาระสำคัญแยกย่อยออกมาจากเนื้อหาของรายการในแต่ละตอนโดยที่สาระสำคัญนี้เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ประเภทของเนื้อหาของรายการ และใช้ลักษณะของผู้รับสารมวลชนที่มีรสนิยมเดียวกันในการเปิดรับสาร มาพิจารณารวมกับลักษณะทางด้านอาชีพมาเป็นแนวทางในการแบ่งแยกประเภทของผู้รับสารมวลชน และพิจารณาข้อความ ประโยค และคำเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของสาระสำคัญที่ "ให้" แก่กลุ่มเป้าหมาย หลังจากนั้น นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ของสาระสำคัญ รายการข่าวสารการเกษตรในแต่ละตอน นำมาหาค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ เพื่อทราบถึงลักษณะภาพรวมของรายการว่า สาระส่วนใหญ่ที่นำเสนอขึ้นเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไรและมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายประเภทใดมากที่สุด จึงทำให้ทราบถึงผลการให้บริการข่าวสารการเกษตรตามผลที่สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย รายการข่าวสารการเกษตรเป็นรายการที่ให้สาระความรู้เกี่ยวกับการเกษตร ในช่วงเวลาระหว่างข่าวภาคค่ำ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดของสถานี จึงทำให้มีกลุ่มผู้รับสารจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้รับสารของรายการสามารถแบ่งแยกออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ด้วยกัน คือ

- 1.1 กลุ่มผู้รับสารที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรทั่วไป
- 1.2 กลุ่มผู้รับสารที่ไม่ได้ประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งแบ่งแยกย่อยออกเป็น 2 กลุ่มย่อยตามลักษณะอาชีพ ได้แก่
 - 1.2.1 กลุ่มข้าราชการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ ข้าราชการ และนักวิชาการที่สังกัดอยู่ในกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และเกษตรกร และข้าราชการ อาจารย์ นักวิชาการที่สังกัดอยู่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้านการเกษตร
 - 1.2.2 กลุ่มเอกชน ได้แก่ พ่อค้า เจ้าของธุรกิจ โรงงานต่าง ๆ ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่นผู้สนับสนุนรายการข่าวสารการเกษตร พ่อค้าคนกลางรับซื้อพืชไร่ เจ้าของธุรกิจการส่งออกพืชผลการเกษตร เจ้าของโรงงานแปรรูปสินค้าการเกษตร เป็นต้น
 - 1.2.3 ประชาชนทั่วไป หมายถึง กลุ่มผู้รับสารที่มีความสนใจในเนื้อหารายการข่าวสารการเกษตรเหมือนกัน

2. การวิเคราะห์ประเภทเนื้อหารายการ สามารถแบ่งแยกย่อยเนื้อหารายการออกเป็นตามสาระสำคัญที่พบในรายการจำนวน 79 ตอน มีสาระสำคัญทั้งหมด 6 ประเภทคือ

สาระประเภทที่ 1 คือ สาระที่ให้ประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตร อาทิ กลุ่มเกษตรกร

สาระประเภทที่ 2 คือ สาระที่ให้ประโยชน์กับผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับ การเกษตร อาทิ ภาคเอกชนที่ทำธุรกิจด้านการ เกษตร และภาครัฐบาลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการ เกษตรและเกษตรกร

สาระประเภทที่ 3 คือ สาระที่แสดงให้เห็นถึงความเสร็จในการดำเนิน โครงการต่าง ๆ

สาระประเภทที่ 4 คือ สาระที่แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลว หรือประสบ ความสำเร็จในการประกอบอาชีพการเกษตร โดย มุ่งกระตุ้นให้เกิดความมุ่งมั่นต่อสู้ พยายาม หรือ การลอกเลียนแบบพฤติกรรม

สาระประเภทที่ 5 คือ สาระที่แสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหา วิธีการและแนว ทางแก้ในการแก้ไขปัญหา

สาระประเภทที่ 6 คือ สาระที่ให้ประโยชน์สำหรับประชาชนทั่วไป

สรุปประเภทสาระที่พบมากในรายการข่าวสารการเกษตร ได้แก่ สาระ ประเภทที่ 6 และสาระประเภทที่ 2 แสดงว่า สาระส่วนใหญ่ในรายการข่าวสารการ เกษตรนั้นเป็นสาระที่เหมาะสมกับกลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจ เจ้าของโรงงาน ที่ประกอบอาชีพ เกี่ยวข้องกับการเกษตรและเหมาะสมกับข้าราชการ เจ้าหน้าที่ นักวิชาการ ในสถานการ ศึกษา หรือมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และทุกสาระในรายการข่าวสารการ เกษตรที่ปรากฏทางสื่อโทรทัศน์ จัดว่าเป็นรายการที่ให้ "ความรู้" แก่ประชาชนทั่วไป

จากการศึกษาพบว่า จำนวนของสาระประเภทที่ 1 ซึ่งให้ประโยชน์โดยตรงกับ กลุ่มเกษตรกร และสาระประเภทที่ 3 ที่ 4 และที่ 5 จัดว่าเป็นสาระที่ให้ประโยชน์ทาง อ้อมแก่กลุ่มเกษตรกร เมื่อนำสัดส่วนของสาระที่ปรากฏทั้ง 4 ประเภทดังกล่าวมารวมกัน แล้ว จะมีเพียงร้อยละ 21.53 เท่านั้น ที่ให้สาระประโยชน์แก่กลุ่มเกษตรกร ซึ่งนับว่าเป็น สัดส่วนที่น้อยกว่าสาระที่ให้แก่กลุ่มผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพทางการเกษตรที่มีมากถึงร้อยละ

3. ผลการให้บริการข่าวสารการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์นั้นปรากฏว่าสื่อโทรทัศน์ทำหน้าที่ในการให้บริการข่าวสารความรู้ได้อย่างถูกต้อง และมีความสะดวกสำหรับการเปิดรับสาร ส่วนเรื่องความถูกต้องนั้น ผู้ผลิตได้คำนึงถึงและใช้แหล่งอ้างอิงที่มีความรู้และเป็นที่ไว้วางใจ จึงทำให้ข้อมูลมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมาก ส่วนเรื่องที่ตรงกับความต้องการของผู้รับสารนั้น สื่อมวลชน หมายถึงสื่อโทรทัศน์ยังไม่มีการทำงานประเมินผลอย่างเป็นทางการ ลักษณะการประเมินผลในปัจจุบันนั้น เป็นการประเมินผลแบบไม่เป็นทางการ โดยอาศัยจากจำนวนของโทรศัพท์และจดหมายที่เขียนมายังรายการเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การให้บริการข่าวสารการเกษตร ยังคงขาดปัจจัยในเรื่องของ "ความรวดเร็ว" ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากธรรมชาติของลักษณะข่าวประเภทนี้ ที่ไม่มีความจำเป็นหรือความเร่งด่วนอย่างมากที่จะต้องนำเสนอทุกเรื่องด้วยความ "รวดเร็ว"

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาภาพรวมของรายการข่าวสารการเกษตรที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในมิติของผู้ส่งสาร และมิติของตัวสารเท่านั้น จึงทำให้การศึกษานี้ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนตามกระบวนการของการสื่อสารมวลชน ขาดการศึกษาในส่วนของผู้รับสารและผลที่ตามมา ซึ่งจะทำให้การศึกษานี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาในมิติของผู้รับสารที่แท้จริงและการประเมินผลจากการรับข่าวสารด้วย

2. จากผลการวิจัยที่ศึกษาได้นั้น เป็นเพียงผลในการให้บริการข่าวสารการเกษตรที่สามารถสะท้อนถึงลักษณะกลุ่มเป้าหมายรายการได้ แต่อย่างไรก็ตาม การแบ่งประเภทเนื้อหาหรือนั้น อาจไม่สามารถนำแนวทางของการส่งเสริมการเกษตรมาใช้ได้อย่างเด่นชัด เนื่องจากว่าสื่อมวลชนจะมีผลในช่วงต้นของขั้นตอนการส่งเสริมเท่านั้น นั่นคือสื่อมวลชนสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในขั้นตอนของการสร้างความรู้สึกกระตุ้น หรือตระหนัก (Awareness) ได้เท่านั้น ซึ่งหากจะใช้สื่อมวลชนเพื่องานส่งเสริม จึงจำเป็นต้องใช้ควบคู่ไปกับสื่อประเภทอื่น ๆ เช่น สื่อบุคคล หรืออุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ เนื่องจากลักษณะของสื่อมวลชนถูกข้อจำกัดในเรื่องของ "เวลา" ในการนำเสนอจึงไม่สามารถให้

รายละเอียดต่าง ๆ แก่กลุ่มเป้าหมายได้ ดังนั้น หลังจากการทำหน้าที่ในการกระตุ้นความสนใจของกลุ่มเป้าหมายแล้ว หากหวังผลทางด้านการส่งเสริมการเกษตรจึงจำเป็นต้องหาสื่ออื่นมาประกอบคู่จึงจะทำให้สื่อนี้มีประสิทธิภาพสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. นอกจากการวิเคราะห์รายการข่าวสารการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์ที่แพร่ภาพออกอากาศจากส่วนกลางแล้ว น่าจะมีการศึกษารายการข่าวสารการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์ที่แพร่ภาพจากส่วนภูมิภาคอีกด้วย ทั้งนี้ เพราะกลุ่มเกษตรกรส่วนมากมักอาศัยอยู่ตามชนบท และรายการที่ผลิตจากท้องถิ่นหรือส่วนภูมิภาค น่าจะเป็นรายการที่มีความเหมาะสมและมีเนื้อหารายการที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้มากกว่า

4. การให้บริการข่าวสารการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์นั้น ถือว่าเป็นอีกบทบาทหนึ่งภายใต้ความรับผิดชอบของภาครัฐบาล ดังนั้น ลักษณะการให้บริการข่าวสารการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์ น่าจะได้รับการหยิบยกเป็นประเด็นในการหาวิธีการปรับปรุงรูปแบบ และวิธีการให้บริการที่จะส่งผลให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเกษตรกรมากที่สุด มิใช่เป็นเพียงเครื่องมือหรือกลไกของภาครัฐบาลในการอำนวยความสะดวกหรือให้การบริการข่าวสารการเกษตรแก่หน่วยงานของภาครัฐบาลด้วยกันเอง

หากผู้นำประเทศหรือรัฐบาลยังคงเห็นความสำคัญของ "กลุ่มเกษตรกร" อยู่ หนทางในการปรับปรุงการให้บริการข่าวสารการเกษตรก็เป็นสิ่งไม่ไกลเกินเอื้อมนัก ถ้ารัฐบาลชักชวนให้หน่วยงานหรือบริษัทเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริษัทที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวข้องกับสินค้าการเกษตร ซึ่งเชื่อว่าจะมีบริษัทในภาคเอกชนอีกจำนวนมากที่พร้อมจะคืนกำไรคืนสู่สังคม ด้วยการเข้าร่วมในการสนับสนุนรายการข่าวสารการเกษตรให้มีมากขึ้น และเป็นรายการที่ดีมีคุณค่า เพราะในการให้บริการข่าวสารความรู้ต่าง ๆ แก่กลุ่มเกษตรกร นอกจากทำให้เกษตรกรมีโอกาสได้รับความรู้มากขึ้นแล้วนั้น ยังอาจเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะเผยแพร่ชื่อเสียงของบริษัทและสินค้าหรือบริการของภาคเอกชน ก็ย่อมมีโอกาสเข้าถึงตัวเกษตรกร ซึ่งอาจเป็นกลุ่มเป้าหมายของการค้าได้มากเช่นกัน